

delo je jako natančno in tisočine številki pričajo o nenavadni marljivosti. Razprava še ni dokončana. Drugi spis je: „Die Mineralien des Herzogthums Krain“ (str. 97—146), katere navaja z raznimi opazkami prof. Viljem Voss, ta neutrudljivi delavec na naravoslovskem polju, posebno kar se tiče Kranjske. Tudi na Kranjskem je vzraslo spoznavanje rudnin iz rudarske znanosti, saj je pri nas rudarstvo že staro. Železarstvo sega v prazgodovinsko dōbo, v 15. veku so pričeli v Idriji kopati živo srebro, in litijski rudnik sledimo nazaj do 16. veka. Dr. Janez Anton Scopoli, idrijski zdravnik, omenja (l. 1761) prvi idrijske rudnine in hribine. Njemu sledé drugi veščaki v naravoslovni vědi, kakor Janez Jakob Ferber (1774), Hacquet v svoji slavni knjigi: „Oryctographia carniolica“ (v štirih delih, l. 1778—1789), Volk Mucha, Žiga baron Zoīs, Henrik Treyer (1844), A. pl. Morlot, Adolf Patera, Jožef Trinker, Karol Deschmann, Viktor pl. Zepharovich in v najnovejšem času nekateri uradniki rudarskih društev, ki so se ozirali posebno na svoja bivališča. Tudi naši podobne razprave so že izšle na svetlo. Viljem vitez Fritsch je spisal: „Die Mineralschätze Krains“ in Viljem Linhart jednako naslovljeno razpravo v „Laibacher Schulzeitung“ l. 1887. Vossova razprava se more imenovati že popolno delo, zakaj le malo rudnin se morda še nahaja na Kranjskem, ki bi ne bile tu našete. Voss je naštel 56 vrst rudnin z nekako petdesetimi različki. Druge dežele se morejo ponašati z dvakrat ali trikrat toliko množino, zato je Kranjska v tem oziru ubožna. Temu uvodu sledé imena rudnin, razvrščena v pet razredov, in sicer v I. prvine, v II. rude, v III. kamenine, v IV. soli in v V. phytogenide (slovenski bi jih utegnili imenovati porudninjake, ker se porudninijo). — V zadnjem spisu: „Die bisher in Krain bestimmten Fixpuncte“ (stran 147—153) našteva prof. S. Rutar razne kraje na Kranjskem in posebno v Ljubljani z natanko določeno višino. V. S.

Jahrbuch und Deutscher Kalender für Krain. 1894. Simon Rieger. Laibach. Ign. v. Kleinmayr & Fed. Bamberg. — Zaradi nekaterih domo-

vinskih znamenitostij poročamo o tem delu. Opuštvši druge stvari, omenjamo iz 2. dela S. Rieger-ja sestavek: „Zur Einführung der Zuckerindustrie in den Alpenländern“ (str. 5—30). Ta spis obsega več, kakor pové naslov. Pisec se ozira posebno na slovenske pokrajine, zato zanima sestavek tudi Slovence. Po kratkem uvodu našteva vzroke, zakaj da se pri nas rudarstvo in posebno železarstvo ne more dvigniti na ugodnejše stališče; omenja, zakaj se vselej voda ne rabi kot gonilna sila pri strojih, namreč, ker je predraga in nezanesljiva, dočim ima prednost v obeh ozirih par. Nadalje govori o zemlji, katera je najplodovitejša in kako se more izboljšati. Čim več hrani v sebi dušika, fosforove kisline, kalija, apnenca in magnezije, tem plodovitejša je. — Pesa potrebuje rahlih, globokih, ne prevlažnih, toplih tal, da more uspevati. Zato ji ne ugajajo gorska in močvirna tla, pač pa tla, kjer dobro rasteta pšenica in ječmen.

Na Kranjskem so poskušali od l. 1864. dalje. Dober uspeh je napotil Antona Tschinkla, da je ustanovil cikorijsno tvornico v Ljubljani. Na Nemškem so l. 1836. dobivali stot sladkorja iz 17·29 stotov pese, l. 1890. pa iz 7·29 stota. Iz tega sklepamo, kako napreduje kemija in tehnika. Pisec bo nadaljeval razpravo drugo leto. — Temu spisu sledé naslednji: L. Jahne: „Erinnerungen an den Rhein.“ F. Seeland: „Das Gottscheer Braunkohlenflötz und das auf demselben eröffnete Kohlenwerk“. Pisec opisuje kočevski premogokop in njegove naprave z raznimi stroji. Premoga je toliko, da bodo 90 let kopali, ako vsako leto odkopljejo dva milijona stotov premoga. — L. Jahne: „Die Heidengräber am Hochstuhl“ govori o ajdovskih grobēh na Stolu, katere omenja Valvazor. Naposled je pridejana humoreska, kako so neki zviti ptiči merili pred osemnajstimi leti dolensko železnico in prekanili Kočevce in Novomeščane. Na koncu se nahaja „Jahres-Rückschau“. V tem pregledu obžalujemo, da je Leonova slika pred Renanovo, in da se sodba o tem glasi neresnično: „An seinem persönlichen Charakter konnte weder Freund noch Feind einen Makel entdecken.“

V. S.

U m e t n o s t.

Giovanni Pier Luigi da Palestrina.

(Spisal K. Perinčič.)

Spodobi se, da postavimo s kratkim življenjepisom in s podobo¹⁾ majhen spomenik možu, katerega tristoletnico smrti slavimo letos in katerega ime naznanja ta naslov.

¹⁾ Sliko objavimo v prihodnji številki. Uredn.

Janez Peter Alojzij, navadno imenovan Palestrina, porodil se je l. 1529. v mestecu Palestrini, ki stoji na mestu starega rimskega Praenestum v pokrajini Lacijski (Latium). Po rojstvenem mestu se je imenoval že sam: Palestrina. — Takoj v otroški dōbi je pokazal veliko nadarjenost za glasbo, kateri je hotel posvetiti vse svoje življenje. Njegovemu velikanskemu duhu so se čudili ne le domači, marveč vsi, kateri so ga spoznali. Sam je čutil,